

Kunst geeft een huis signatuur, het is dé manier om in een interieur karakter en uitstraling brengen. Maar wat is de signatuur van de kunstenaar? Wat bezielt hem of haar? In deze exclusieve serie gaan we op zoek naar de gedreven, originele, karakteristieke en boeiende mens achter een niet te stoppen scheppingsdrang. Deze maand: **Ans Markus**

Een heilig moeten

Ans Markus is een bekend gezicht. Achter haar smaakvolle en karakteristieke uiterlijk gaat een wat onzekere vrouw met empathie schuil, een vrouw ook met een grote artistieke gave. Een vrouw wier al zo succesvolle carrière en wereldbeeld zich nog altijd ontwikkelt: “Ik denk dat het essentieel is om je altijd te blijven afvragen waarom de dingen zijn zoals ze zijn.”

Zonder titel, 2007 (olieverf op paneel, 120 x 75 cm)

< Sigrid, 2005/6 (olieverf op paneel, 175 x 125 cm)

“Ik heb een soort zekerheid gevonden, alhoewel ik altijd zal blijven twijfelen”

Ze heeft meer vrijheid gekregen. Persoonlijk en ook in haar schilderijen. Het is alsof ze een barrière heeft doorbroken. De wereld van binnen, zoals ze die zo lang schilderde, maakt steeds meer plaats voor een wereld naar buiten. Ans Markus (60) lijkt een nieuwe fase te zijn ingegaan. *Vivenda* spreekt met haar in haar prachtige, lichte en zeer smaakvol ingerichte atelier op het Amsterdamse Prinseneiland, waarin zowel wordt gewoond als gewerkt. Haar werk hangt aan de muur en staat in rijen opgesteld. Een deel is al verpakt want binnenkort opent een bijzondere overzichtstentoonstelling van haar werk in 's Hertogenbosch, in Noord-Brabant waar ze 25 jaar woonde. Haar doeken hebben inmiddels internationale faam verworven. Bekend werd ze met haar serie zelfportretten, waarin ze zichzelf gehuld in windsels toonde. Ze vormen een subtiel contrast met haar recentere werk, waarin ze meer vrijheid lijkt te nemen. Zeer gedetailleerd werk wordt daarin gecombineerd met een vrijer penseel. Er lijkt meer leven in te zitten, het is gedurfd zonder overigens haar zo typerende eigen stijl los te laten. “Inderdaad. Vroeger maakte ik me, misschien ook vanwege mijn onzekerheid, erg druk over de afwerking van een schilderij. Maar ik ben erachter dat het daar niet om gaat. Als de essentie staat en ik daaromheen met toetsen spontaner werk, geeft dat een andere dimensie.”

DE KRACHT VAN ONZEKERHEID

Schilderen is voor deze kunstenares een kwestie van móeten. Die drang ontstond al op jonge leeftijd. “Het zal ook wel iets genetisch zijn, want ook mijn broer en vader konden fantastisch tekenen. Ik weet nog dat ik als meisje van elf vol bewondering keek naar hoe mijn broer zat te tekenen. Dát wil ik ook! Dacht en voelde ik. Het werd een heilig moeten.”

Haar familie is ook vandaag aanwezig in haar atelier, in de vorm van doeken die Ans schilderde van haar inmiddels 93-jarige moeder. Ans schilderde haar handen, handen die een levensverhaal vertellen. Ans: “Mijn moeder is een sterke vrouw, zij had thuis de touwtjes in handen. Als je als kind opgroeit naast zo'n stevig mens, dan doe je vanzelf een stapje terug. Ik ook. Ik begon mijn eigen wereld te creëren en dat zie je terug in mijn werk. Dat ging jarenlang over mijn wereld.” Dat introverte zette ze beeldend neer. De windsels die ze gebruikte voor de schilderijen

waarmee ze in de kunst naam maakte, waren het symbool voor de bescherming die ze zocht tegen de buitenwereld. “Ik had in die tijd wat moeite met het woord therapie, maar ik zie nu zelf ook dat mijn vroegere werk therapeutisch voor me werkte. Ik kon er mijn gevoelens mee verbeelden, kon er dingen in kwijt. Maar de windsels zijn inmiddels weg. Het beschermende laagje is er vanaf. Ik heb een soort zekerheid gevonden, alhoewel ik altijd zal blijven twijfelen. Onzekerheid heeft ook kracht, want je zult je daardoor altijd afvragen waarom de dingen zijn zoals ze zijn en dat wil ik niet kwijt raken. Volgens mij is dat een essentieel onderdeel van de manier waarop ik in het leven wens te staan. Maar er is wat veranderd, dat voel ik zelf ook. Waar ik vroeger meer naar binnen keek, kijk ik nu meer van binnen naar buiten, ik heb mijn horizon verbreedt. Het blijft natuurlijk mijn blik, maar ik heb meer oog voor wat er om me heen gebeurt, en ook voor wat er in de wereld gebeurt.”

TIJDSBEELD

Een bewijs van die bredere blik is het grote doek dat ze recent maakte van een Palestijns jongetje met een grote steen in zijn hand, dat nu in het museum van Ans tegenover het atelier staat. Met die steen kun je gooien, maar je kunt er ook huizen mee bouwen. Ze heeft de vele ambassadeurs en hoogwaardigheidsbekleders én kinderen van een multiculturele school uit Amsterdam die het museum al bezochten, op het doek in allerlei verschillende talen het woord ‘Vrede’ laten schrijven. “De ommekeer van binnen naar buiten is begonnen met mijn serie *Medea*-schilderijen. Daar kreeg ik door de herkenning en spiegeling met de Medea-figuur uit dit millennia oude, universele verhaal, ineens oog voor het andere. Ik geloof ook dat kunstenaars niet moeten navelstaren, het is goed dat een kunstenaar om zich heen kijkt, wij verbeelden per slot van rekening de ‘signs of the times’.”

“Ik ben zo blij dat schilderen mijn passie is. Natuurlijk, de kiem heeft erin gezeten, zoals ieder mens talenten heeft. Maar het zijn omstandigheden die ervoor zorgen dat die kiem ook daadwerkelijk kan groeien of niet. Als ik niet na zoveel jaar was gescheiden van mijn eerste man en niet voor mezelf had moeten zorgen, dan was schilderen waarschijnlijk een hobby voor me gebleven, of misschien niet eens. Na mijn scheiding móest

“Liever een oude vrouw met wijsheid en empathie dan een glad getrokken gezicht”

ik. Het leven is één groot leerproces en ik kan nu ook vol overtuiging zeggen dat ik niets in mijn leven anders zou willen hebben gehad. Al waren de lessen soms hard, ze hebben me gevormd en de beloningen zijn groot.”

RELATIVEREN

De wetenschap dat ze die harde tijden heeft overleefd, heeft haar zekerder gemaakt, er is een soort ontspanning. “Ik denk ook dat het te maken heeft met het feit dat ik mijn eigen plek op de wereld heb veroverd en mijn plek weet naast mijn dierbaren: in mijn relatie, met mijn kind, ik heb nu bepaalde dingen in de hand en weet ook dat dat bij sommige andere dingen niet zo is. Maar er is meer vertrouwen dat het wel goed komt. Ik weet nog dat ik vroeger van oudere dames hoorde dat rijpheid de gratie van het relativeren met zich mee brengt. Nu ben ik zelf zo’n oudere dame en ja, ze hebben gelijk. Ik kon me vroeger erg veel aantrekken van wat anderen van me dachten. Dat kan ik nu minder persoonlijk nemen. Ook voor wat betreft de critici, ja. Sommigen denken dat als je regelmatig met je hoofd in *Story, Weekend of Privé* staat, je te dom bent om voor de duvel te dansen. Je wordt in een hokje geplaatst, en afgeschreven nog voordat ze je werk hebben gezien. Ze willen niet zien dat je gewoon een keihard werkend mens bent. De meeste tijd van mijn leven breng ik zittend voor een schildersezal door. Je hoeft niet van mijn werk te houden, maar hoe zit het met iemand een eerlijke kans geven...? Dat kan ik nu gelukkig meer bij die ander laten. Zelf ga ik liever uit van het principe dat het glas halfvol is in plaats van halfleeg. Die instelling maakt me gelukkiger. Zelf leer ik steeds minder te oordelen en pleit ik vooral voor het doorbreken van die hokjes. Dat zie je ook bij mijn nieuwe schilderijen die de titel *Chain of Life* meekregen. Eén doek, van zes meter breed, bestaat uit een ketting vrouwen van alle huidskleuren.”

Ook de schilderijen die ze van haar moeder maakte, behoren tot die serie. “Voor mij zijn dat schilderijen met veel gevoel. Ik zie hoe mijn moeder ouder wordt en hoe het afscheid ophanden is. Haar geest is nog goed, maar het lichaam niet meer en ze is daar soms heel boos over. Wat je dan ook doet, dan is niets goed genoeg. Soms denk ik: “Maar mam, voor jou is er ook nog zo veel.” Maar dat is moeilijk te beseffen als je je

alleen maar focust op wat er niet meer is. Ik word door dat proces ook geconfronteerd met mijn eigen sterfelijkheid. Ouder worden in deze maatschappij is hard voor een vrouw. Je moet je laten opereren en botoxen, moet jong zijn en stralen en vooral geen hangvel hebben. Ik heb besloten daarin niet mee te gaan, in de overtuiging dat echte schoonheid uiteindelijk toch van binnen zit. Liever een oude vrouw met wijsheid en empathie, dan een glad getrokken gezicht. En eerlijk gezegd, ik zie ze veel, maar ik vind echt niet dat die vrouwen er altijd mooier op worden. Laten we gelukkig zijn dat we ouder worden. Ook ik riep toen ik zestig werd: ‘Oh, wat vreselijk, nu ben ik oud’. Maar aan de andere kant: het is heel veel vrouwen niet gegeven ouder te worden. En als mijn eigen Wybe tegen mij zegt: “Jij bent echt de mooiste,” dan wéét ik dat dat niet waar is, maar dan ben ik wél gelukkig!”

EIGEN PLEK

Op 16 juni opent in het Noordbrabants museum de overzichtstentoonstelling. Daarnaast schreef kunsthistoricus/criticus en publicist Ad van der Blom over Ans het boek *Een vrouw in de Kunst*, waarvan op de opening het eerste exemplaar zal worden uitgereikt. Een niet te ontkennen teken van erkenning. Ans: “Toen hij met het idee kwam, leek het net alsof het niet over mij ging. Hij had het niet over Ans de vrouw met een voorliefde voor mode, de vrouw met de zwarte ogen of de vrouw van de feesten en de partijen. Hij kijkt alleen naar mijn werk en is vanuit dat oogpunt gaan schrijven. Volgens hem heb ik een heel eigen plek in het realisme. En ja, ik vind het heel leuk. Ans ‘de mens’ is niet los te denken van Ans ‘de kunstenaar’. Ik leid geen gescheiden levens, alles is bij mij geïntegreerd. Maar hier moest ik toch even aan wennen. En ik? Ik sta erbij en kijk ernaar.” ■

Ans Markus – Een innerlijke wereld in schilderijen, van 16 juni tot en met 9 september in het Noordbrabants Museum, Verwerstraat 41 in 's Hertogenbosch (www.noordbrabantsmuseum.nl).

‘Een vrouw in de Kunst’ van Ad van der Blom is een uitgave van Waanders Uitgevers in Zwolle, kost 19,95 en is vanaf half juni verkrijgbaar in de boekhandel.

Kijk voor meer informatie op de adressenpagina.

Onmacht, 2005
(olieverf op paneel,
120 x 120 cm)